

ABC van het Belgisch bankgeheim

| België een van de weinige landen waar discretieplicht nog bestaat | Regeringspartijen niet eensgezind over versoepeling

PIETER BLOMME, LARS BOVÉ
EN ELLEN CLEEREN

Het voorstel van minister van Financiën, Didier Reynders (MR), en zijn staatssecretaris Bernard Clerfayt om het bankgeheim te versoepelen roept veel vragen op. Een poging tot antwoord.

WAT MAG DE BELASTINGINSPECTEUR VANDAAG AL?

Er wordt in ons land wel gesproken van ‘bankgeheim’, maar in feite gaat het om een ‘discretieplicht’. Dat betekent dat bankiers geen straf riskeren als ze die discretieplicht schenden. Toch houden bankiers zich eraan en verstreken ze niet zomaar informatie over rekeningen van klanten. Al is het maar om te vermijden dat hun klanten een schadevergoeding zouden eisen.

Er gelden andere regels als er sprake is van fraude met btw of inkomstenbelastingen. Voor btw-dossiers geldt het bankgeheim niet. Bij elk vermoeden van belastingontduiking mag de gewestelijke belastingdirecteur de rekeninggegevens opvragen. Al gebeurt dat in de praktijk heel weinig. De Bijzondere Belastinginspectie (BBI) ging in 2008 slechts 76 keer over tot opheffing van het bankgeheim.

Het bankgeheim geldt wel nog voor inkomstenbelastingen van privépersonen. In die dossiers moet de bank de rekeninggegevens vrijgeven als er een vermoeden is dat de bank medeplichtig is aan de fraude. Bij de BBI is te horen dat ook voor die beperkte gevallen bijna nooit bankrekeningen worden ingekeken.

WAT MAG HET GERECHT?

De parketten houden zich nog uitsluitend bezig met gevallen van ernstige en georganiseerde fraude. Elke parketmagistraat kan in het kader van zijn onderzoek de bankrekeningen van de verdachten inkijken. Hij heeft daarvoor geen onderzoeksrechter nodig, wat bijvoorbeeld wel het geval is voor een huiszoeking of een telefoontap.

WAT STELLEN REYNDERS EN CLERFAYT VOOR?

De belastingadministratie zou ook voor de inkomstenbelasting de bankrekeningen mogen inkijken. Maar er worden een aantal nieuwe drempels ingevoerd, die ook zullen gelden voor btw-dossiers. De gewestelijke belastingdirecteur mag de gegevens enkel opvragen wanneer hij een positief advies krijgt van de fiscale bemiddelingsdienst van Financiën. De directeurs zijn er niet over te spreken dat ze die bevoegdheid uit handen zouden moeten geven en al zeker niet aan een politiek samengestelde ombudsdienst.

Staatssecretaris Bernard Clerfayt (MR, links) en minister van Financiën Didier Reynders (MR) willen drempels invoeren waardoor een belastingambtenaar niet onvoorwaardelijk bankgegevens mag inkijken.

En dan nog zal de belastingplichtige een onderzoek van zijn rekeningen kunnen vermijden door zijn situatie te regulariseren. Om zo’n regularisatie aantrekkelijk te maken, willen Reynders en Clerfayt de belastingverhoging laten zakken van 50 procent naar 20 procent of meer.

IN WELK GEVAL ZOU HET BANKGEHEIM OPGEHEVEN WORDEN?

Bij ‘ernstige aanwijzingen’ van fiscale fraude die ‘concreet’ en ‘controleerbaar’ zijn. ‘Dat is strenger geformuleerd dan in het huidige artikel 333 van het Wetboek Inkomstenbelasting’, zegt Dirk Van Belle, advocaat gespecialiseerd in fiscaal recht op het kantoor Dauginet. ‘Nu kan de fiscus volgens dat artikel een onderzoek voeren bij aanwijzingen inzake belastingontduiking. Dat is bijvoorbeeld het geval als de belastingplichtige voorkomt op een lijst van buitenlandse rekeninghouders en in zijn aangifte nooit een rekening in het buitenland heeft aangegeven. Aanwijzingen zijn er nu ook als de fiscus

vaststelt dat een bedrijf fictieve facturen verstuurd, dus facturen waar geen reële prestatie tegenover staat. Uiterlijke tekenen van welstand worden niet als aanwijzingen van fiscale fraude beschouwd, bijvoorbeeld als iemand een werkloosheidsvergoeding krijgt, maar met een Porsche rijdt.’ Dat is onvoldoende om bankgegevens te controleren.

Volgens Michel Maus, professor fiscaal recht aan de Vrije Universiteit Brussel, zal het bankgeheim slechts in een beperkt aantal gevallen kunnen worden opgeheven indien het voorstel het haalt. Bijvoorbeeld als de fiscus een lijst met fraudeurs in handen krijgt. Recent gebeurde dat: een ex-werknemer van de Zwitserse bank UBS bood een lijst met explosieve bankgegevens aan de Duitse fiscus aan.

WELKE DATA KUNNEN BIJ DE BANK WORDEN OPGEVRAAGD?

Het bankrekeningnummer van een persoon of titularis van een rekening, rekeninguittreksels over

een bepaalde periode en de volmachthouders van de rekening.

WAAROM KOMT REYNDERS NU MET DIT VOORSTEL?

Hij wilde duidelijk zijn regeringspartners in snelheid pakken. Hij weet dat het Belgische bankgeheim vroeg of laat wordt afgeschaft. Ons land is een van de weinige landen waar zo’n systeem nog bestaat. Door de uitwisseling van bankgegevens en belastingverdragen met andere landen verhoogt de druk om ons bankgeheim op te heffen. Doordat België bijvoorbeeld een belastingverdrag heeft afgesloten met de VS, kan de Amerikaanse fiscus aan de Belgische fiscus bankgegevens opvragen van een Belg die in Amerika woont. Maar van zijn eigen inwoners kan de Belgische fiscus dat niet.

WAT STELLEN DE ANDERE PARTIJEN VOOR?

CD&V is niet te spreken over het voorstel van Clerfayt en Reynders. Jenne De Potter, Kamerlid voor CD&V, meent dat ze de op-

heffing van het bankgeheim ‘nog moeilijker maken’. ‘Doordat de fiscale bemiddelingsdienst wordt ingeschakeld, wordt de procedure veel te log’, zegt hij. CD&V is bovendien voorstander van een soepeler criterium om het bankgeheim te kunnen opheffen. Belastingambtenaren moeten banken kunnen ondervragen ‘indien ze over één of meer aanwijzingen beschikken dat inkomsten niet werden aangegeven. Dat was ook de aanbeveling van de onderzoekscommissie naar fiscale fraude. Ook oppositiepartij sp.a is voorstander van zo’n soepel criterium.

Ook de regeringspartij PS schiet het voorstel van Reynders en Clerfayt af. Op het kabinet van vicepremier Laurette Onkelinx is te horen dat er geen consensus over bestaat. ‘Er worden veel te veel filters ingebouwd alvorens het bankgeheim kan worden opgeheven, waardoor het een maat voor niets dreigt te worden. Alleen de Vlaamse liberalen reageren niet afwijzend. Open VLD-Kamerlid Luk Van Biesen noemt het een ‘goede aanzet’ tot discussie.

Veel macht voor fiscale bemiddelingsdienst

Minister van Financiën Didier Reynders (MR) kent de fiscale bemiddelingsdienst een belangrijke rol toe met het oog op het al of niet opheffen van het bankgeheim. De dienst mag oordelen of een gewestelijk directeur van de belastingen bankgegevens van een belastingplichtige kan inkijken. De bemiddelingsdienst werd opgericht met een ander doel, met name bemiddelen tussen de fiscus en de burger. Ze moet ervoor zorgen dat minder fiscale zaken voor de rechter worden beslecht. Dat moet leiden tot een vermindering van de gerechtelijke achterstand en een snellere inning van belastinggeld. De oprichting van de dienst had echter heel wat voeten in de aarde. Het idee werd gelanceerd in 2006, maar de dienst werd pas eind vorig jaar bemand. Dat kwam onder andere omdat de belastingambtenaren zelf tegen de oprichting van de bemiddelingsdienst waren. Het personeel van Financiën zag het nut niet in van een extra orgaan dat zich zou mengen in een fiscaal geschil. Onder druk van Reynders kwam de dienst er toch. Zijn oud-kabinetsmedewerker Edouard Trzcinski werd enkele maanden geleden benoemd als voorzitter. De andere regeringspartijen kregen ook elk hun vertegenwoordiger, waardoor de dienst uit vijf mensen bestaat. Tot vorige maand kreeg de dienst minder dan 200 aanvragen.

‘Niet zomaar portefeuilles inkijken’

PIETER SUY

Een verdere versoepeling van het bankgeheim hoeft geen groot probleem te zijn, zolang de privacy van de klanten voldoende beschermd blijft en de banken niet met extra administratieve lasten worden opgezaald. Dat is kort samengevat de reactie van de Belgische financiële sector op het nieuwe wetsvoorstel van Didier Reynders en Bernard Clerfayt.

Een echte verrassing was dat voorstel niet. ‘Het debat daarover werd al een tijdje gevoerd. De aanpassing van de discretieplicht zat er dus aan te komen’, zegt Michel Vermaerke, de gedelegeerd bestuurder van de bankenfederatie Febelfin. ‘We hebben ons steeds

constructief opgesteld in dit dossier en we willen dat blijven doen. Maar we hebben ook altijd benadrukt dat men voldoende oog moet hebben voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. De maatregelen moeten ook echt efficiënt zijn. Het zou niet mogen dat iedereen zonder voorafgaande afspraken meteen alle gegevens kan inkijken. Daardoor verliezen klanten hun vertrouwen in het systeem, en worden de banken ook met een administratief probleem opgezadeld.’

Al lijkt Vermaerke er vrij gerust in. In het voorstel wordt wel degelijk met die criteria rekening gehouden, luidt het.

Jan De Coninck, de directievoorzitter van SG Private Banking in België, waarschuwt eveneens voor de extra administratieve last die de aangepaste wetgeving kan meebrengen voor de banken. ‘We moeten vermijden dat iedereen informatie bij ons begint op te vragen, gewoon om bepaalde dossiers aan te vullen. Men mag niet zomaar de portefeuille van klanten beginnen inkijken.’